

Εισαγωγή

Το επιτραπέζιο παιχνίδι «Μουσικά Παιχνίδια» σχετίζεται με τη μαθησιακή περιοχή της Μουσικής και είναι παιχνίδι ερωτήσεων/γνώσης και μουσικής ακρόασης. Αποσκοπεί στη γνωριμία και εξοικείωση των παιδιών με βασικά χαρακτηριστικά των μουσικών οργάνων και των οικογενειών τους, καθώς και στην εξάσκηση της ακουστικής αντίληψής τους μέσω της ακρόασης και αναγνώρισης αποσπασμάτων γνωστών μουσικών έργων όπερας και μπαλέτου. Απευθύνεται κυρίως σε παιδιά προσχολικής ηλικίας (4-6 ετών) και μπορεί να αποτελέσει παιδαγωγικό υλικό για τον/την εκπαιδευτικό του νηπιαγωγείου.

Περιγραφή του υλικού

Το συγκεκριμένο παιχνίδι σχεδιάστηκε, ώστε να ανταποκρίνεται στους στόχους του ισχύοντος Αναλυτικού Προγράμματος, δηλαδή του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο (ΦΕΚ 1366/18-10-01). Σε αυτό το πλαίσιο προωθεί την ακρόαση (ακρόαση αποσπασμάτων μουσικών έργων όπερας και μπαλέτου) και συνεπώς την εξερεύνηση των ήχων των μουσικών οργάνων και την εξάσκηση της ακουστικής αντίληψης του παιδιού, την εξερεύνηση της μουσικής σημειογραφίας (χρονικές αξίες μουσικής, κλειδί του σολ, παύση στο ζάρι και στο ταμπλό του παιχνιδιού), την εξοικείωση με το τραγούδι (μέσα από δοκιμασίες που πρέπει να περάσει το παιδί κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού) και την εξερεύνηση παιξίματος κρουστών οργάνων (επίσης μέσα από δοκιμασίες που πρέπει να περάσει το παιδί κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού). Συνεπώς το συγκεκριμένο παιχνίδι συμβάλλει στην ανάπτυξη μουσικών δεξιοτήτων, στην καλλιέργεια της αισθητικής ικανότητας και ευαισθησίας των παιδιών, στην κατανόηση και απόλαυση της μουσικής, καθώς και στην ανάπτυξη και εξάσκηση της δημιουργικής τους ικανότητας.

Το επιτραπέζιο παιχνίδι παίζεται από 2 έως 4 παίκτες και αποτελείται:

1. Από ένα ταμπλό πάνω στο οποίο παίζεται το παιχνίδι,
2. Τέσσερα πιόνια, ένα για τον κάθε παίκτη,
3. Ένα ζάρι που στις έξι πλευρές του συμβολίζονται οι αριθμοί μέσα από τις μουσικές αξίες.
4. Τρία υφασμάτινα σακουλάκια διαφορετικού χρώματος, τα οποία περιέχουν κάρτες με τις ερωτήσεις και με τις δοκιμασίες του παιχνιδιού.
5. Ένα cd το οποίο περιέχει αποσπάσματα από γνωστά έργα όπερας και μπαλέτου,
6. Δύο κρουστά μουσικά όργανα (ξυλάκια και ντέφι) για τις μουσικές δοκιμασίες του παιχνιδιού,
7. Δύο αφίσες. Η μια απεικονίζει τα μουσικά όργανα χωρισμένα στις βασικές τους οικογένειες και η άλλη περιέχει αποσπασματικές εικόνες από τα μουσικά έργα ακρόασης του συγκεκριμένου παιχνιδιού που προαναφέρθηκαν,
8. Φυλλάδιο με τις οδηγίες του παιχνιδιού.

Σκοπός του παιχνιδιού είναι ο παίκτης να φτάσει πρώτος στο τέλος δηλαδή στην καμπάνα του σαξόφωνου απαντώντας σωστά στις ερωτήσεις και φέρνοντας εις πέρας τις δοκιμασίες που κάθε φορά θα του τυχαίνουν.

Θεωρητικό πλαίσιο

Το παιχνίδι συμβάλλει στην αισθητική διαπαιδαγώγηση και στην καλλιέργεια καλλιτεχνικού αισθητηρίου του παιδιού της προσχολικής ηλικίας. Παράλληλα η μουσική αγωγή πρέπει να προσφέρεται στα παιδιά με τη μορφή παιχνιδιού και να βασίζεται σε βιωματικές τους εμπειρίες. Με βάση τον Huizinga (1989), η τάση του ανθρώπου για παιχνίδι γεννά τον πολιτισμό και οι τέχνες μπορούν να θεωρηθούν ως εκφράσεις-εκδηλώσεις παιχνιδιού. Ο ίδιος υποστήριξε ότι η μουσική παρουσιάζει χαρακτηριστικά του παιχνιδιού, όπως επίσης ότι η μουσική ως δραστηριότητα μπορεί να επαναλαμβάνεται και το στοιχείο αυτό της επανάληψης ισχύει και για τη δραστηριότητα του παιχνιδιού (Huizinga, 1989). Επίσης η μουσική έχει την ικανότητα να ψυχαγωγεί, να συναρπάζει και να προκαλεί αισθήματα χαράς και ενθουσιασμού, όπως ακριβώς και το παιχνίδι. Η δραστηριότητα της μουσικής έχει αρχή και τέλος μέσα σε ορισμένα χρονικά πλαίσια, όπως άλλωστε και το παιχνίδι. Όλα αυτά κάνουν τη μουσική να είναι παιχνίδι (Λιάτσου, 2003). Επίσης, με βάση τον Delalande (1984), η μουσική δραστηριότητα διακρίνεται σε τρία στάδια τα οποία είναι ίδια με τα στάδια που όρισε ο Piaget για την ανάπτυξη του παιχνιδιού. Έτσι, κατά το πρώτο στάδιο (αισθησιοκινητικό), το παιχνίδι των παιδιών με τον ήχο και τη μουσική είναι καθαρά αισθησιοκινητικό. Κατά το δεύτερο στάδιο (συμβολικό), τα παιδιά αρχίζουν να δίνουν νοήματα σε ήχους με συμβολικό τρόπο εκφράζοντας έτσι μέσω της μουσικής για πρώτη φορά τα συναισθήματά τους. Τέλος, κατά το τρίτο στάδιο (των κανόνων), βάζουν κανόνες και με αυτό τον τρόπο μετατρέπουν τις μουσικές προσπάθειες αυτοσχεδιασμού τους σε κάποια μορφή μουσικής φόρμας Delalande (1984).

Έτσι παρατηρείται ότι ξεκινά η γνωριμία των παιδιών με τη μουσική με το παιχνίδι των ήχων. Με αυτό τον τρόπο ανακαλύπτουν τις ιδιότητες του ήχου και προδευτικά δημιουργούν ένα λεξιλόγιο το οποίο οριοθετεί το νόημα του ήχου. Τέλος μετατρέπουν τη γνωριμία με τον ήχο σε σχήματα και διαπιστώνουν την ύπαρξη διαφόρων τρόπων οργάνωσής του (Λιάτσου, 2003).

Προτάσεις παιδαγωγικής αξιοποίησης

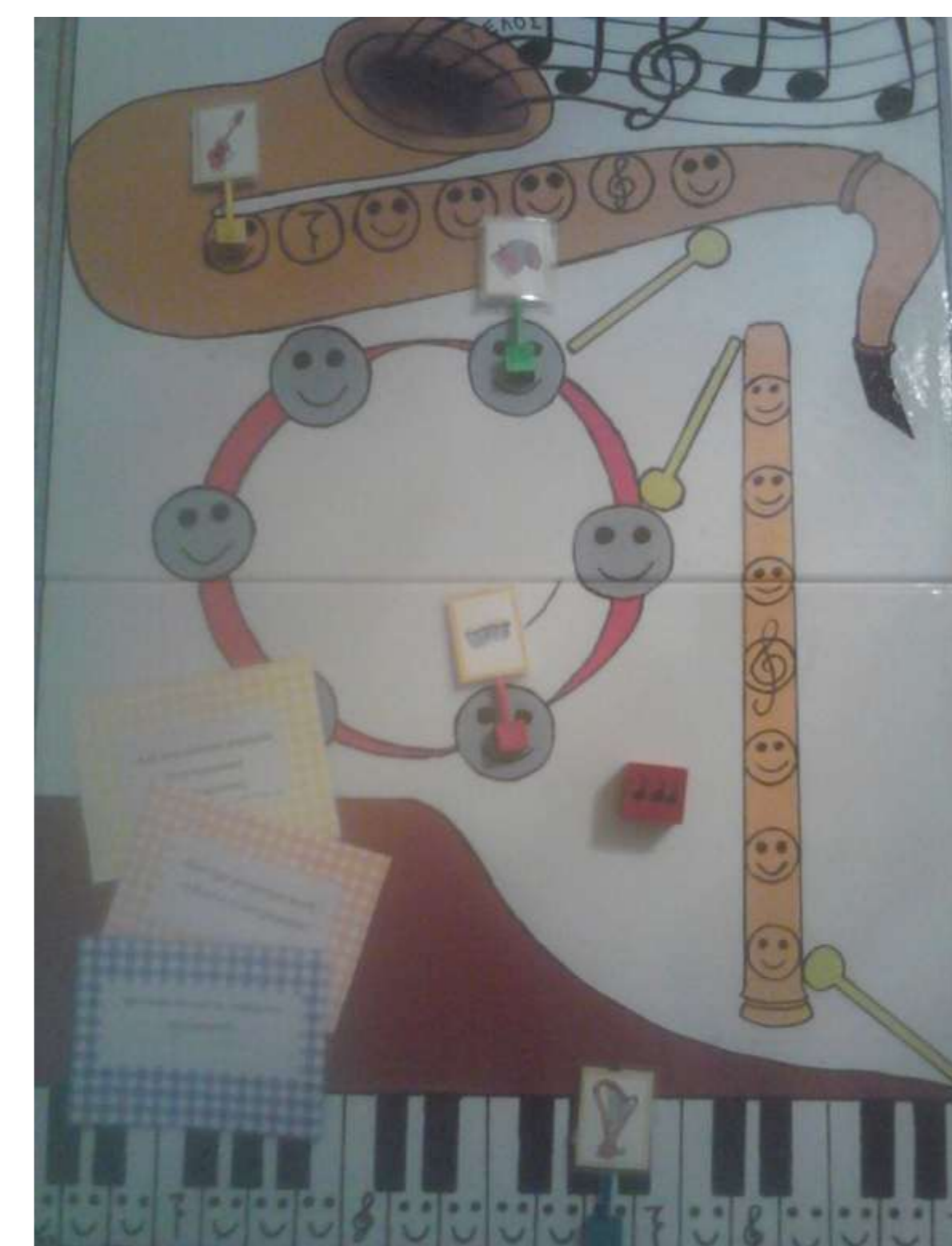
Το συγκεκριμένο παιχνίδι μπορεί να συνοδεύει ένα πρόγραμμα μουσικής που εφαρμόζεται μέσα στην τάξη και σχετίζεται α) με την εξερεύνηση και τη γνωριμία των ήχων και των χαρακτηριστικών των μουσικών οργάνων, αλλά και β) με την ακρόαση κορυφαίων έργων της όπερας και του μπαλέτου.

1η παραλλαγή του παιχνιδιού: το παιχνίδι μπορεί να παιχτεί απλά, δίχως ερωτήσεις, με στόχο την εξοικείωση με τις χρονικές αξίες που δίνονται στο ζάρι αντί αριθμών (συνήθως στα ζάρια είναι σχηματισμένες βούλες που ανταποκρίνονται στους αριθμούς ένα έως έξι, ενώ στο συγκεκριμένο παιχνίδι οι αριθμοί στο ζάρι αντικαθίστανται από χρονικές αξίες της μουσικής) και τη χαρά της συμμετοχής, της συνεργασίας, της ομαδικής δουλειάς και της ψυχαγωγίας που προσφέρουν τα επιτραπέζια παιχνίδια.

2η παραλλαγή του παιχνιδιού : για να έχουμε μεγαλύτερη συμμετοχή, αλληλεπίδραση και συναγωνισμό μεταξύ των παιδιών της τάξης μπορούν αντί για δυο έως τέσσερις παίκτες να παίζουν δυο έως τέσσερις ομάδες παιδιών. Η κάθε ομάδα μπορεί να αποτελείται από τρία παιδιά και πρέπει να συνεργάζονται κάθε φορά για να δίνουν τις σωστές απαντήσεις.

3η παραλλαγή του παιχνιδιού : εάν δεν έχει γίνει προηγούμενη γνωριμία με τα μουσικά όργανα και ακρόαση των συγκεκριμένων μουσικών έργων το παιχνίδι μπορεί να παιχτεί χωρίς τις ερωτήσεις, αλλά μόνο με τις δοκιμασίες.

Συμπερασματικά το παιχνίδι μπορεί να παιχτεί σταδιακά για να γίνει πιο ομαλά η εξοικείωση με αυτό ξεκινώντας με την τρίτη παραλλαγή και μετά με την πρώτη ή τη δεύτερη.

Το επιτραπέζιο παιχνίδι «Μουσικά Παιχνίδια», σχεδιάστηκε και κατασκευάστηκε στα πλαίσια του μαθήματος: «Σχεδιασμός και Αξιολόγηση Έντυπου Παιδαγωγικού Υλικού», με διδάσκουσα την κ. Τασούλα Τσιλιμένη Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του ΠΤΠΕ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, κατά το ακαδημαϊκό έτος 2011-2012.

Βιβλιογραφία

- Delalande, Fr. (1984). *La Musique est un jeu d'enfants*. Paris: Buchet/Chastel, INA-GRM
- Huizinga, J. (1989). *Homo Ludens*. Αθήνα: Γνώση
- Καραδήμου-Λιάτσου, Π. (2003). *Η μουσικοπαιδαγωγική τον 20ο αιώνα*. Αθήνα: Edition Orpheus.
- Μπογδάνη-Σουγιούλ, Δ. (2002). *Πώς να διδάξω μουσική*. Αθήνα: Πατάκη.
- Παπαζαρή, Θ. (1991). *Η μουσική στην εκπαιδευτική διαδικασία*. Κατερίνη: Τέρτιος.
- Παπαπαναγιώτου, Ξ. (2009). *Ζητήματα Μουσικής Παιδαγωγικής*. Θεσσαλονίκη: Ε.Ε.Μ.Ε.
- Σέρρη, Λ. (1994). *Θέματα μουσικής και μουσικής παιδαγωγικής*. Αθήνα: Gutenberg
- Σέρρη, Λ. (2000). *Δημιουργική μουσική αγωγή για τα παιδιά μας*. Αθήνα: Gutenberg
- Σέρρη, Λ. (2003). *Προσχολική Μουσική Αγωγή*. Αθήνα: Gutenberg.
- Στάμου, Α. (2009). Μουσικότητα και μουσική καθοδήγηση στα πρώτα χρόνια της ζωής: Η συμβολή της «θεωρίας μουσικής μάθησης» στη μουσικοπαιδαγωγική πρακτική με βρέφη και νήπια. Στο Παπαπαναγιώτου, Ξ. *Ζητήματα Μουσικής Παιδαγωγικής*. Θεσσαλονίκη: Ε.Ε.Μ.Ε.
- Σταυρίδης, Μ.Γ. (1994). *Η μουσική στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.
- Τσιαντζή, Μ.Σ. (1996). *Αγωγή της προσχολικής ηλικίας*. Αθήνα: Gutenberg.
- ΥΠ.Ε.Π.Θ. (2006). *Οδηγός νηπιαγωγού*. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β.
- ΦΕΚ 1366/18-10-01. Β: Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο.